

Zaposlenost i industrijski odnosi u sektoru poljoprivrednih i ruralnih poduzetnika (ARC-ova)

Izvršni sažetak

Uvod

Poljoprivredni i ruralni poduzetnici (ARC-ovi) igraju ključnu ulogu u europskom sektoru poljoprivrede. Nagle promjene proteklih desetljeća i proces profesionalizacije i mehanizacije poljoprivrede rezultirali su širokom lepezom novih metoda proizvodnje i povećanim značajem pružatelja usluga. Kao posljedica toga, poljoprivredni i ruralni poduzetnici razvili su se kao novo zanimanje, specijalizirani za savjetovanje i mehanizirani rad.

Ti poduzetnici pružaju usluge poljodjelicima, vlasnicima šuma, lokalnim tijelima (uključujući i žetvu, radove na zemlji, gnojenje, krajobraznu arhitekturu itd.) i sektoru graditeljstva (kao što su prijevoz i jaružanje). Cilj ovog izvješća u sklopu istraživanja jest analizirati sektor ARC-ova u četiri države članice Europske unije – Francuskoj, Danskoj, Njemačkoj i Poljskoj – kako bismo stekli bolje razumijevanje tog sektora i njegova socioekonomskog značaja, kao i onoga po čemu se on razlikuje od općeg sektora poljoprivrede. Ova se studija posebno bavi industrijskim odnosima u sektoru ARC-ova te analizira situaciju u zaposlenosti, a od posebnog interesa su i pitanja zdravlja i sigurnosti te pitanja obuke.

Politički kontekst

Tijekom proteklih pet ili šest desetljeća europska poljoprivreda bila je svjedokom značajnog pada broja poljoprivrednih gospodarstava. I dok je opao broj manjih poljoprivrednih posjeda, povećala se veličina prosječnog poljoprivrednog posjeda, kako fizički tako i ekonomski. Ti su trendovi pokazatelji strukturnih promjena primijećenih u poljoprivredi u razvijenim zemljama.

Jedna od osnovnih značajki strukturnih promjena u poljoprivredi jest rast produktivnosti, potaknut tehnološkim napretkom i povezan s većom gospodarskom učinkovitošću. Važan čimbenik koji utječe na tu promjenu jest promjena paradigme u nacionalnim poljoprivrednim

politikama u smjeru promidžbe industrijalizirane poljoprivrede. Sve veći značaj sektora ARC-ova u velikoj je mjeri rezultat tih strukturnih promjena u tijeku. Sve specijaliziranije djelatnosti u poljoprivredi i potražnja za većom produktivnošću zahtijevaju angažman poljoprivrednih i ruralnih poduzetnika, koji svojim klijentima pružaju opremu visokih tehnologija te specijalizirano znanje i vještine.

Osnovni pokazatelji

Sektorsko tijelo poslodavaca, Europska organizacija poljoprivrednih i ruralnih poduzetnika (European Organisation of Agricultural and Rural Contractors, CEETTAR), zastupa više od 80.000 poduzeća s više od 400.000 zaposlenih u 13 država članica Europske unije. I premda su poljoprivredni i ruralni poduzetnici u većini „starih“ država članica iz EU15, a to su oni u sjevernim i sjeverozapadnim dijelovima Europske unije, postali neizostavni partneri u poljoprivrednoj proizvodnji, u većini novih država članica oni su manje uobičajeni.

U Danskoj, Francuskoj i Njemačkoj, primjerice, veliki udio poljodjelaca zapošljava poljoprivredne i ruralne poduzetnike za provođenje usluga uzgoja. U Francuskoj više od 65% poljoprivrednih gospodarstava koji se specijaliziraju u uzgoju usjeva i 75% poljoprivrednih gospodarstava orijentiranih na uzgoj stoke koristi se uslugama poljoprivrednih poduzetnika, a u Njemačkoj poljoprivredni poduzetnici žanju i skladište gotovo 90% žita. U Poljskoj su poljoprivredni i ruralni poduzetnici također aktivni, ali taj sektor dosad nije dobio veću pozornost, pa se između sektora poljoprivrednih i ruralnih poduzetnika i poljoprivrede u cjelini ne mogu povući jasne crte razdvajanja. Za razliku od mnogih dijelova Francuske, Danske i Njemačke, poljska je poljoprivreda još uvijek fragmentirana i podijeljena na veliki broj malih poljoprivrednih gospodarstava. U mnogim se

slučajevima poljoprivredni i ruralni poduzetnici i sami aktivno bave poljodjelstvom za vlastite potrebe.

Premda je sektor ARC-ova ili djelatnosti poduzetnika možda teško precizno razdvojiti od poljoprivrede u cjelini, ipak postoje razne kvalitativne razlike. Kao prvo, zbog tehničkog napretka povećavaju se zahtjevi za kvalificiranošću kako u poljoprivredi tako i u sektoru ARC-ova iako u poljoprivredi postoji i istodobna potražnja za ljudima koji će obavljati manje kvalificirane djelatnosti za koje su potrebne niže kvalifikacije. U sektoru ARC-ova godišnje se u opremu ulaže oko 6 milijarda eura, što je gotovo četvrtina proizvodne vrijednosti europskih poljoprivrednih strojeva. Zahvaljujući visokim tehničkim standardima tih strojeva nema značajnije potražnje za manje kvalificiranim ljudima.

Sezonski je rad također važan čimbenik kako u poljoprivredi tako i u sektoru ARC-ova. U poljoprivredi ga pretežno karakteriziraju jednostavni poslovi koji uključuju fizički rad za koji gotovo i da nije potrebno predznanje, a uglavnom ga provode strani radnici iz srednjoeuropskih država. Za razliku od toga, sezonski rad u sektoru ARC-ova općenito obavlja lokalno stanovništvo.

Također je razvidna i razlika u starosnom profilu zaposlenika. U usporedbi s poljoprivredom, sektor ARC-ova je – barem u Danskoj, Francuskoj i Njemačkoj – prilično mlad sektor, a većina zaposlenika ima između 20 i 35 godina.

Po pitanju zdravlja i sigurnosti zaposlenici u sektoru ARC-ova općenito se suočavaju sa sličnim profesionalnim opasnostima kao i zaposlenici u sektoru poljoprivrede. Te opasnosti uključuju padove, sudare s predmetima i fizički stres izazvan bukom ili doticaj s oštrim, zašiljenim, grubim ili hrapavim predmetima. Međutim, postoje određene opasnosti koje su specifične za sektor ARC-ova, kao što su rad sa i prijevoz velikih poljoprivrednih strojeva.

Ovo izvješće pokazuje da su rijetki posebni instrumenti ili zajedničke inicijative socijalnih partnera čiji je cilj sprječavanje nezgoda u sektoru ARC-ova, a pitanja sigurnosti obično su uređena obvezama koje proizlaze iz zakonskih propisa. Čini se da se obrazovanjem i obukom bave nacionalni akteri u industrijskim odnosima.

Budući da je sektor ARC-ova nastao tek tijekom skorašnjih desetljeća, socijalni dijalog na nacionalnoj i europskoj razini ne može se oslanjati na tradiciju, kao u drugim područjima industrije u Europi. Pa ipak, na europskoj razini sektor ARC-ova karakterizira prilično aktivan socijalni dijalog između europske organizacije za ARC-ove, CEETAR, i Europske federacije sindikata prehrane, poljoprivrede i turizma (EFFAT).

Na nacionalnoj razini obično ne postoji struktura za predstavljanje i socijalni dijalog specifične za sektor ARC-ova, osim u Njemačkoj. Taj sektor pokrivaju pretežno organizacije socijalnih partnera u poljoprivrednoj industriji, a kolektivni se sporazumi često preklapaju. Države odabrane za ovu studiju ilustriraju kako je sektor ARC-ova razvijeniji i vidljiviji i zapadnoj i sjevernoj Europi nego u novim državama članicama, koje općenito nemaju tako jaku tradiciju industrijskih odnosa.

Političke smjernice

Ova studija pokazuje da sektor ARC-ova ima posebne zahtjeve prema zdravlju i sigurnosti, kao i prema obrazovanju i obuci zaposlenika, zbog visokog stupnja mehanizacije i primjene opreme visokih tehnologija.

Što se tiče budućeg socijalnog dijaloga na europskoj razini, bit će važno nastaviti sa zajedničkim inicijativama u cilju jačanja postojećih nacionalnih struktura za socijalni dijalog i poticanja prijenosa primjera i rješenja najbolje prakse i onkraj nacionalnih granica. Naglasak se mora staviti na analizu različitih nacionalnih posebnosti i problema.

Primjena postojećih europskih zakonskih propisa o zdravlju i sigurnosti smatra se jednom od najvažnijih mjera za ovaj sektor u Europi. Nadalje, čini se da je politika strukovnog obrazovanja koju će zajednički poticati europskih socijalni partneri jedan od ključnih instrumenata za razvoj održivog sektora ARC-ova u Europi. Pokazalo se da je ovdje dobar pristup njemački program strukovnog obrazovanja u području kvalificiranih poljoprivrednih usluga (*Fachkraft Agrarservice*).

Sa sve većim socioekonomskim značajem ovog sektora i potencijalom ovih poduzetnika kao „pokretača inovacija“ ili „sredstava ulaganja“ ključno je ojačati socijalni dijalog povezan sa sektorom ARC-ova na europskoj razini putem političkih inicijativa.

Dodatne informacije

Izvješće *Employment and industrial relations in the agricultural and rural contractor (ARC) sector (Zaposlenost i industrijski odnosi u sektoru poljoprivrednih i ruralnih poduzetnika (ARC-ova))* možete naći na web stranici: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1179.htm>

Za dodatne informacije obratite se Jorgeu Cabriti, službeniku za istraživanje, jca@eurofound.europa.eu